

Historie a původ jiřinek

Jiřinky původem z hor Mexika a okolních států Střední a Jižní Ameriky patřily mezi rostliny hojně využívané místními obyvateli. Rostlina byla považována za léčivou, ale také se používala pro ozdobu žen. Hlízy jiřinek byly pěstovány Aztéky k jídlu, ale toto použití se po španělské kolonizaci vytratilo. Pokusy o zavedení hlíz jako potravinářské plodiny do Evropy nebyl úspěšné. Nicméně v dnešní době můžeme nalézt okvětní plátky jiřinek jako ozdobu jídla či součást salátu.

Historie jiřinek v Evropě se začal psát v polovině 18.století, ačkoliv nejstarší zmínky o jiřinkách jsou podstatně starší. Jiřinky se tak řadí k prvním pěstovaným kulturním rostlinám Ameriky na evropské půdě. První publikované (barevné) vyobrazení jiřinek vyšlo v roce 1552, v nejstarší knize o amerických léčivých bylinách používaných Aztéky.

Ojedinělou roli sehrály jiřinky také v naší národní historii. Průkopníci šlechtění jiřinek se stali zástupci venkovské inteligence. Již v roce 1837 vyšla v Českých květech první zmínka o faráři Turkovi, pěstiteli jiřinek z Dašic u Pardubic, který se zasloužil o rozšíření jiřinek, a to především v severovýchodních Čechách. Uvádí se, že v roce 1836 shromáždil Turek 1 142 jiřinek z celého světa. Zájem o jiřinky pak neobyčejně vzrostl a během několika let měl již farář Turek konkurenty. Byl to hlavně královohradecký krajský rada Reyl a velebný pán František Hrdálek z Malé Skalice, vrchní zahradník v Ratibořicích Gottlieb Bosse, sládek ve Skalici Kučera, profesor polního hospodářství Ignác Lhocký, nakladatel Jan Hostivít Pospíšil, gymnaziální profesor Václav Kliment Klicpera, vrchnostenští zahradníci Opočenský a Sádovský – z nichž každý pěstoval jiřin na sto. Zmíněné osobnosti také stály u zrodu jedné z prvních světových jiřinkových společností na světě v České Skalici v roce 1837. Jiřinkový spolek byl slavnostně vyhlášen 14.září 1838, v královohradeckém kraji na první jiřinkové slavnosti v Malé Skalici. České odrůdy byly až do 40 let minulého století mimořádně úspěšné a vyvážely se do celého světa. Rok 1947 byl opět významným mezníkem, neboť v České Skalici byla vzpomínkové jiřinkové slavnosti a celostátní výstava jiřinek.

Na podzim roku 1962 byla zřízena organizace DAGLA při Československém ovocnářském a zahrádkářském svazu sdružující milovníky a pěstitele jiřinek, mečíku a jiných hlíznatých cibulovitých rostlin. V té době nově pojmenovaná organizace prakticky dodnes pokračuje v činnosti dřívější Společnosti jiřinkářů.

Vladimír Nedeliak